

Előszó

A világban zajló folyamatos és dinamikus változás - benne az ember környezetének, körülményeinek, lehetőségeinek, kihívásainak átalakulása - rendszeresen új helyzet elé állítja a nevelés-oktatás rendszerét is. Módosul a pedagógiai környezet, a pedagógiai intézmények szerepe, és benne a pedagógusé is. Elég arra gondolnunk, hogy a pedagógus korábbi, dominánsan ismeretátadó szerepét egyre inkább a facilitátori funkció váltja fel, ahogy a hangsúly az ismeretcentrikus képzésről a készségfejlesztésre tolódik. Egyszerre fontos a nevelési-oktatási folyamatok során az értékállóság és stabilitás, valamint a plaszticitás, az alkalmazkodás, az adekvát reakció és reflexió jelenléte. Ebben a dinamikus változásban, sodrásban kiemelt jelentősége van annak, hogy időnként megálljunk, áttekintsük és értékeljük a szűkebb - tágabb értelemben vett nevelési-oktatási, képzési rendszerünket, környezetünket. Mi az, ami jól működik, illetve hol lenne szükség változásra?

A JATES folyóirat 2021/1. számában ez utóbbi kérdés, gondolkör köré csoportosul a megjelenő kilenc írásmű. A cikkek között szerepel a teljes oktatási rendszert, illetve annak kisebb-nagyobb szeletét áttekintő és értékelő tanulmány, valamint meglévő pedagógiai gyakorlatok, alkalmazott módszerek hatékonyságát vizsgáló, új módszerek lehetséges irányát kereső tudományos kutatás egyaránt. Az előző év utolsó lapszámában elindított hagyományt folytatva, idei első számunkba szintén vegyesen fordulnak elő magyar, illetve külföldi (angol és német) nyelvű tanulmányok.

A szám első cikke az intézményi nevelés és oktatás teljes életkori spektrumán - az óvodától a felsőoktatásig- átívelő áttekintő tanulmány. A szerző, Virág Irén, az egyes korcsoportok testi, társas, érzelmi és kognitív jellemzőinek bemutatását követően a tanulási jellegzetességekre ható pedagógiai jellemzőket járja körbe. Kitér az adott korosztályra vonatkozó pedagógiai folyamatok szabályozására, majd az adott kereteken belül kirajzolódó lehetőségeket, tervezési, szervezési és értékelési fókuszpontokat mutatja be, hangsúlyozva a pedagógusok adekvát módszertani repertoárjának fontosságát.

A második, angol nyelvű írásmű szintén elméleti áttekintő munka az oktatás egy szűkebb területére koncentrálva. Bacsa - Bán Anetta a 2020/4. folyóiratszámában megjelent cikkének folytatásaként a bolognai rendszert követően kialakult műszaki szakoktatók képzését mutatja be, történeti és tantervi fókusszal. Az elemzés a műszaki szakoktató képzés tervét alapul véve kitér annak tartalmi, szerkezeti, illetve szakmai-pedagógiai vonatkozásaira, rámutat a képzés problémáira és nehézségeire, emellett lehetséges jövőbeni megoldásokat, irányvonalakat is felvázol.

A következő két, német munkanyelvű tanulmány nyelvi témakörben íródott. Ludányi Zsófia és Domonkosi Ágnes a Magyar nyelv és irodalom tantárgy (L1, mint első nyelv) oktatásának reformálása céljából egy általuk javasolt, problémaalapú tanulás, illetve nyelvkezelés elméletén alapuló tanítási modellt mutat be. Jelen tanulmány kitér arra, hogy un. nyelvi napló vezetésével - melyben a diákok nyelvi jelenségeket és problémákat gyűjtenek össze-, valamint tartalmának

feldolgozásával hogyan fejleszthetők jól és hatékonyan nemzeti alaptantervben meghatározott tudás-és készségelemek.

Jánk István szintén német nyelven írott cikkében Kárpát – medencében tanító Magyar nyelv és irodalom tanárok körében végzett kutatásról olvashatunk. A tanulmány célja, hogy bemutassa a diákok által beszélt különböző nyelvi dialektusok diszkriminációjának jelenlétét. A kutatás eredményei alapján a pedagógusok a standard dialektust előnyben részesítették a vernakuláris dialektussal szemben, még akkor is, ha utóbbi tartalmi szempontból hiánytalannak bizonyult.

Az ötödik tanulmány napi aktualitású témát, a koronavírus-járvány következtében elterjedt online oktatási formát vizsgálja. A szerzők, Rajcsányi-Molnár Mónika és Bacsa-Bán Anetta áttekintik az első digitális platformon lezajlott félév során szerzett tapasztalataikat, valamint bemutatják a hallgatóik körében az említett témában végzett kérdőíves felmérésük eredményét.

A hatodik írásműben Kollarics Tímea, Molnár Katalin és Hartl Éva a fenntarthatóságra nevelés témakörében végzett kérdőíves kutatási eredményeiket osztják meg az olvasóval. Hat célcsoportban (pedagógus, középiskolai tanuló, óvodapedagógus levelező -, illetve nappali tagozatos hallgató, fiatal szülő és nagyszülő) mérték fel a fenntarthatósággal kapcsolatos ismereteket, attitűdöket és viselkedésmintákat.

A hetedik, angol nyelvű tanulmány szintén fenntarthatóságra nevelés témakörébe tartozó témát dolgoz fel. A Szócs Levente Álmos, Angyal Zsuzsanna és Varga Attila szerzőtrío budapesti belvárosi iskolák pedagógusai körében kérdőív és interjú segítségével vizsgálta az iskolán kívüli környezeti nevelés lehetőségeit, problémáit. Eredményeik azt mutatják, hogy nagy különbségek adódtak az egyes iskolák között, a pedagógusok elsősorban oktatásszervezési, illetve tantervi változtatásokat tartanak szükségesnek a környezeti nevelés iskolán kívüli megvalósítása érdekében.

Molnárné László Andrea cikkében a STEM készségeket, azok jelentőségét és fejlesztési lehetőségeit tekinti át. Ezt követően bemutatja, hogy az említett STEM készségek angol nyelvű órákon milyen módszerekkel fejleszthetők. Kutatásába első osztálytól tizedik osztályig vont be mintegy kétszáz diákot.

Egy frissen megjelent könyv ajánlójával zárul a folyóirat idei első száma. Szűcs Boglárka recenzióját olvashatjuk a Műszaki Könyvkiadó Kft. gondozásában megjelent Környezeti és technika-technológia szakmódszertan - Módszertannal a fenntarthatóságért című egyetemi tankönyvről, melynek szerkesztője lapunk szerkesztőbizottságának alapító elnöke, Dr. habil Lükő István. Emellett a tankönyv szerzői között megtalálhatjuk a folyóirat számos szerzőjét is, illetve Molnár György lapunk főszerkesztőjét is.

Mind a bemutatott tanulmányokhoz, mind a bemutatott könyvhöz inspiráló olvasást kívánunk!

2021. március 31.

Hill Katalin
felelős szerkesztő